

ОШУРО КУНИ ВА МУСИБАТЛАРДА ИСЛОМ ОДОБЛАРИ

«Хусайн разияллоху анхунинг шаҳид қилиниши» китобидан
иктибос

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

Доктор Али Муҳаммад ас-Саллабий

Мутаржим: Абу Абдуллох Шоший

Мухаррир: Абу Муҳаммад Али Бухорий

يوم عاشورا وآداب الإسلام في المصائب

مقالة مقتبسة من كتاب "استشهاد الحسين رضي الله عنه بين الحقائق والأوهام"

[Ўзбекча – Uzbek – الأوزبكي]

الدكتور علي محمد الصلابي

ترجمة: أبو عبد الله الشاشي

مراجعة: أبو محمد علي البخاري

Ошуро куни

Бисмиллахи рохмани роҳим

Ошуро куни Муҳаррам ойининг ўнинчи куни бўлиб, бу кунда ўта хунук бидъатлар ўйлаб топилган ва ушбу кун масаласида чуқур кетган ва бепарволик қилган икки тоифа инсонлар ҳалокатга гирифтор бўлдилар. Бу тоифалардан бири бу кунни хурсандчилик ва шодлик куни қилиб олган бўлса, наригилари қайғу ва мотам кунига айлантириб олдилар¹.

Шиа тоифаси Ҳусайн разияллоҳу анҳунинг қатл қилиниши воқеаси борасида ҳаддан ташқари ғулув кетдилар ва унинг шаҳид қилиниш куни бўлган Муҳаррам ойининг ўнинчи кунини то бугунги кунимизга қадар ҳар йили такрорланиб турадиган мотам, қайғу ва фарёд солиб йиғлаш куни қилиб олдилар ҳамда бу амаллари учун ажру савоб ҳам тайин қилиб олдилар. Уларнинг даъволарича, бу амал раҳмат ва мағфиратга сабаб бўлувчи ҳамда гуноҳ ва хатоларни каффорат қилувчидир².

Тусий ўзининг “Амолий” номли китобида ўзининг санади билан Ризо алайҳиссаломдан ривоят қилди, у шундай деди: “Ким Ашуро кунини деб ўз эҳтиёжлари учун юғуриб-елишни тарк этса, Оллоҳ унинг дунё-ю охират эҳтиёжларини бароридан келтиради. Ким Ошуро кунини мусибат, қайғу ва дод-фарёд солиб йиғлаш куни қилса,

¹ Сулаймон Ас-Суҳаймий “Байрамлар ва уларнинг мусулмонларга таъсири” (261-бет).

² “Ал-ақийдату фи аҳлил-байт байнал-ифрот ват-тафрит” (490-с.).

Оллоҳ азза ва жалла унга қиёмат кунини шоду хуррамлик кунни қилади ва жаннатларда биз билан кўзлари қувнайди”³.

Яна Тусий ўзининг санади билан Абу Аммора Куфийдан ривоят қилди, у деди: Жаъфар ибн Муҳаммад алайҳиссаломдан шундай деганини эшитдим: “Ким бизнинг тўкилган қонимиз учун, ёки бизнинг ҳаққимиз тортиб олингани учун, ёки бизнинг ё тарафдорларимизнинг орномуси тўкилгани учун кўз ёш тўкса, Оллоҳ таоло бу сабабли унга жаннатда улкан неъматлар ҳозирлайди”⁴.

Барфий ўзининг санади билан Жаъфар ас-Содиқдан ривоят қилди, у деди: “Унинг ёнида Ҳусайн гапирилганда кўзларидан чивиннинг қанотичалик кўз ёш чиққан кишини гуноҳлари денгизнинг кўпикларичалик бўлса ҳам мағфират қилинади”⁵.

Мажлисий ўзининг китобида бир бўлим ажратиб, уни Ҳусайннинг ва қолган имомларнинг мусибатлари учун йиғлашнинг савоби деб номлади. Бу бўлимда Ошуро кунини йиғлаш ва мотам тутиш одоби ҳақида сўз юритиб, унга доир ўттиз учдан ортиқ ривоят келтирди. Жумладан, ўзининг санади билан Абу Абдуллоҳ алайҳиссаломдан ривоят қилди, у деди: “(Ўликлар учун) ҳасрат-надомат қилиб йиғлашнинг ҳаммаси макруҳдир. Фақат Ҳусайн алайҳиссалом учун ҳасрат-надомат қилиб йиғлаш бундан мустанно”⁶.

Улар ҳатто осмону Ер ҳам фаришталар, жинлар ва қолган махлуқотлар йиғлагани каби Ҳусайннинг ўлдири-

³ Тусий “Амолий” (194-с.); “Ал-бихорул анвор” (44/284).

⁴ “Амолий ал-Муфид” (112-с.); “Ал-бихор” (44/279).

⁵ “Маҳосин” (36-с.); “Ал-бихор” (44/289).

⁶ “Ал-бихор” (44/280).

лиши сабабли йиғлади, осмондан қон ёғди ва тупроқ қонга беланди, деб даъво қилдилар⁷.

Улар бу билан ҳам кифояланмадилар, айтдиларки: Ошуро куни рўза тутиш ҳаром бўлган кундир. Ким бу кунда рўза тутса, Ҳусайн ва Аҳли Байт разияллоху анҳумга душмандир⁸.

Кулайний ўзининг санади билан Жаъфар ибн Йисодан ривоят қилди, у деди: Ризо алайҳиссаломдан Ошуро куни рўза тутиш ва одамларнинг бу кун тўғрисида айтаётган гаплари ҳақида сўрадим, шунда айтди: “Мендан Ибн Маржонанинг рўзаси ҳақида сўрадинг. У кун Зиёд оиласи Ҳусайн алайҳиссаломнинг ўлдирилиши муносабати билан одамларни рўза тутишга чақирган кундир. Ва у кун Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва саллам оиласининг ҳамда бутун Ислом аҳлининг бахтсизлик куни деб эътибор қилган кундир. Шу сабаб у кун улуғланмайди ва рўза ҳам тутилмайди. Душанба куни ҳам машъум кун бўлиб, Оллоҳ азза ва жалла бу кунда Пайғамбарининг жонини олди ва Муҳаммад оиласига фақат душунба куни мусибатлар келди. Шу сабабли биз бу кунни бахтсизлик куни деб эътибор қиламиз, Ибн Маржона эса, бу кунни улуғлайди. Ким Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва саллам оиласи шумланган бу икки кунда (Ошуро ва душанба кунида) рўза тутса, ёки уни улуғласа, Оллоҳ табарока ва таолога қалби бузилган ҳолда йўлиқади ва бу икки кунда рўза тутишни суннат қилиб олган ва бу кунларни улуғлаган кимсалар билан маъшарда бирга бўлади”⁹.

Юқоридагилар каби бу мавзудаги ёлғон-яшиқ, тўқима ривоятлар тўлиб тошиб ётибди.

⁷ “Ал-биҳор” (44/285-286).

⁸ “Ал-ақийдату фи аҳлил-байт байнал-ифрот ват-тафрит” (492-с.).

⁹ “Ал-Кофий” (4/146); “Ал-Истибсор” (2/35); “Ал-биҳор” (45/59).

Бу кунда мотам тутиш шиъалар кучга кирганда, ёки салтанат бошига келганда яққол намоён бўлди. Мана 352 хижрий (963 милодий)да шиъалардан бўлган Бани Бувайх давлатида подшоҳ Муиззуддавла бин Бабавайх Бағдод халқига Ошуро куни Хусайн разияллоху анху учун фарёд солиб йиғлашни мажбурий қилди ва бозорларни ёпишга буюрди ва ошхоналарда овқат пишириш таъқиқланди. Шиъадан бўлган хотинлар кўчаларга чиқиб, юзларини тимдалаб, шапатилаб, сочларини юлиб дод-фарёдлар солдилар, марсиялар айтдилар ва одамларни ҳам шундай қилишга мажбурладилар. Бу дастлабки очикчасига қилинган расмий мотам бўлганди¹⁰.

Шунингдек, Фотимий Убайдийя давлати ҳам бир қанча байрам ва маросимлар қатори Ошуро кунини ғам-қайгу ва дод-фарёд қилиш куни қилиб олишди. Бу кунда бозорларни ёпдилар, марсия айтувчилар кўчаларга чиқиб марсиялар айтдилар. Бу кунда халифа юзини ёпиб, маҳзунлигини кўрсатиб ўтирарди. Худди шунингдек, қозилар, даъватчилар, аёнлар-у амирлар ҳам бош яланг ва оёқ яланг бўлиб, юзларини ёпиб қайғуларини изҳор қилиб ўтиришарди. Шоирлар эса аҳли байт ҳақида шеърлар, нашидлар ва марсиялар айтишар, Хусайн разияллоху анхунинг қатл қилиниши тўғрисида қисса ва ривоятлар айтиб ўтиришар эдилар¹¹.

Бу кунлардаги уларнинг намоёишларидан, мотамчилар кўча-кўйларда юзлари ва кўксларига уриб намоёиш қилишар ва то қон оққунича елкаларига занжир ва темирлар билан уришарди¹².

¹⁰ Заҳабий “Ал-Ибар” (2/89); “Ал-Бидоя ван-нихоя” (11/577).

¹¹ Макризий “Ал-Хутот” (1/431).

¹² “Ал-ақийдату фи аҳлил-байт байнал-ифрот ват-тафрит” (494-с.).

Ибн Касир 400 ҳижрий (1009 милодий) йил атрофларида Бани Бувайҳ давлатида шиъаларнинг Қуръон ва Суннат худудларини поймол қилиб, қилган ишларини айтarkan, шундай дейди: Ошуро куни Бағдод ва бошқа шаҳарларда дўмбиралар чалиниб кутиб олинарди. Кўча-кўйлар ва бозорларга кул ва кум сепилар, дўконларга қанорлар осилар ва одамлар дод-фарёд қилиб қайғуларини изҳор қилишарди. Кўпчилик одамлар Ҳусайн чанқоқ ҳолда қатл қилинган дея, у чеккан азобни татиш учун бу кунни сув ичмасдан ўтказишарди. Аёллар юзлари очиқ, оёқ яланг ҳолда юзлари-ю кўксларига уриб, дод-фарёд қилиб кўчаларда юришарди. Хуллас ақл бовар қилмайдиган хунук бидъатлар ва ярамас қилиқлар-у ахлоқсизликларни қилишар ва бу билан Бани Умайя давлатига эътирозларини намоён қилишарди. Чунки Ҳусайн разияллоху анху Бани Умайя даврида қатл қилинган эди¹³.

Шиъа олимлари Муҳаррамнинг ўнинчи куни, яъни Ошуро кунинда мотам маросимларини қилишни жоиз деб билдилар. Шиъа олими Муҳаммад Ҳусайн Ғаровий Ноиний бу ҳақида сўралган саволга қуйидагича жавоб берган:

1. Ошуро куни мотам маросимларига чиқиш, кўча-кўйларда намоишлар қилишнинг жоизлиги ва қувватли-лиги ҳақида ҳеч шубҳа йўқ. Чунки мазлумнинг таъзияси фақат мана шунга ўхшаган маросимлар билан кўрсатилади. Шунингдек, бу Ҳусайнийя даъватини узоқ ва яқиндаги барча одамларга етказишнинг энг осон ва қулай йўллари-дандир.

2. Шу билан бирга ёқа йиртиб, юзга ва кўксга кизаргунича ва кўкаргунича уришнинг жоизлигида бирон муаммо йўқ. Ҳатто елка ва сиртга мазкур тарзда зинжирлар билан уришнинг жоизлиги қувватлироқдир. Озроқ қонагу-

¹³ “Ал-бидоя ван-нихоя” (11/577).

нича занжир билан уриш ва қўл билан шапатилаш янада қувватлироқдир. Қилич ва ханжар каби кесувчи жисмлар билан қон чиқаришга келсак, агар таҳликали зарари бўлмаса, жоизлиги ўта қувватлидир.

3. Таъзияни, йиғлаш ва йиғлатишни сақлаб қолиш мақсадида асрлар бўйи Имомийя шиъаларининг одатларига айланган қиёфаларини ўзгартириб томоша кўрсатишлари, гарчи бунда эркаклар аёлларнинг кийимларини кийишни ўз ичига олса ҳам кучли қавлга кўра жоиздир. Бу фатво шиъалар назарида бугунги кунда ҳам маълум ва уларда бунга ижмоъ бордир. Ҳатто уларнинг ўн иккидан ортик олимлари буни тасдиқлагандир¹⁴.

Носируддин Шоҳ бу намоёишлар ҳақида шундай дейди: “Ҳиндистон, Покистон, Эрон ва Ироқда мотам кийимлари кийилади. Эркаклар кўчаларга ялонғоч ҳолда чиқиб, бир тахтиравон ортидан юришади. Тахтиравонни ҳатто бир неча метрга етадиган қилиб жуда баландга кўтарадилар ва қўлларида учида ўткир кичик тиғи бор темир занжирлар билан кўкракларига ва сиртларига қон окқунича уришади. Кўпинча улардан баъзилари ўлади ҳам. Аёллар эса ховлиларида ўтириб олиб, дод-фарёд солиб, кўкракларига қўллари билан уриб йиғлайдилар. Буларнинг бари уларнинг тушунчаларига кўра мазлум ҳолда ўлдирилган Ҳусайнни улуглаш учун қилинади”¹⁵.

Саййид Муҳсин Ҳусайний Омилий бу мотам ҳақида шундай дейди: “Биз Ҳусайннинг ўлдирилгани учун овоз чиқариб ёки чиқармай кўз ёш қилиб йиғлаб, бунга сабаб бўлган нарсаларни жонли тутиб, қайғу-аламни, афсус-надоматни кўрсатиб мотам тутишни истаймиз. Одамларни

¹⁴ Шайх Муртазо Иёд “Мақталул-Ҳусайн ва фатавал-уламаил аълам фи ташжиъиш-шаоир” (12-40 с.); “Ал-ақидату фи ахлил-байт” (495 с.).

¹⁵ “Шиъа ақидаси” (135 с.).

хаёжонлантириб, маҳзун қилиш ва йиғлатиш учун мусибатни эслатадиган марсиялар, шеърлар ўқишни хоҳлаймиз”¹⁶.

Улар бу билан ҳам кифояланмадилар, Хумайний айтади: “Шаҳидлар саййиди алайҳиссалом учун йиғлаш ва Хусайнийя мажлисларини қилиш, Исломнинг 14 аср давом эттирган удумидир”¹⁷.

Йиғлаш қачондан бери даъват услуби бўлди?! Қачонда бери оҳ-воҳ жиҳод бўлди?! Буларнинг бари Имомийя шиъаларининг эътиқодидир.

Хўш, бу ишлар Ислом динида борми ўзи?

Хусайн разияллоҳу анхунинг ўша мазкур ишларга умуман алоқаси йўқ, покдир. Чунки унинг бобоси — Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган Ислом дини бу ишларни жоиз кўрмайди. Мана Расулulloх соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай дедилар:

“Яноқларига шапатилаб, ёқасини йиртиб, жоҳилият ишларига чорлаганлар биздан эмас”¹⁸.

Яна Расулulloх соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай дедилар: “Дод-вой солиб йиғловчи аёл агар ўлмасидан олдин тавба қилмаса, қиёмат кунида қатрон¹⁹дан кўйлак ва қора кўтирдан совут кийган ҳолда турғазилади”²⁰.

Яна Расулulloх соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай дедилар: “Мен мусибат чоғида дод-вой солиб бақирадиган,

¹⁶ “Икнаъил-лаим ала иқоматил-маотим” (2-с.).

¹⁷ “Ақидату аҳлис-суннати фи аҳлил-байт” (496-с.).

¹⁸ Бухорий (1294).

¹⁹ Эритилган қайноқ мис.

²⁰ Муслим (934).

сочларини қирдириб олдирадиган ва ёқаларини йиртадиган аёллардан покман”²¹.

Шиъалар мотам тутиш, юзга уриб, дод-вой солиб фарёд қилиш, қора либос кийиш, занжирлар билан ўзларини уриш ва бошқа ишларни Ҳусайнийя маросимлари номи остида қиладилар ва уларнинг уламолари ва улуғлари буни жоиз деб фатво беришади, ҳолбуки бу ишлар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг тилларида ва аҳли байт имомларининг сўзларида ҳаромлиги айtilган ва булар шиъаларнинг қадимги ва ҳозирги кундаги манбаларида мавжуддир. Шунингдек, шиъаларнинг ўн икки имомлик имомийя мазҳабининг таниқли олимлари ва шайхлари бу ишларнинг ҳаромлигини эътироф қиладилар²².

Мана шиъалар ас-Содуқ (ўта ишончли) деб лақаб кўйган Муҳаммад ибн Ҳусайн ибн Алий ибн Бобавайх Қаммий айтади: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ундан олдинга ўтиб кетилмайдиган сўзларидан бири: “Дод-вой солиб йиғлаш жоҳилият амалидандир”, деган сўзидир²³.

Муҳаммад Боқир Мажлисий шу лафз билан ривоят қилди: “Дод-вой солиб йиғлаш жоҳилият амалидир”²⁴. Демак, шиъалар авлоддан авлодга давом эттириб келаётган дод-вой солиб йиғлаш Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам хабар бериганлари каби жоҳилият амалларидан экан²⁵.

Шиъаларни Ҳусайнийя маросимларидан қайтарувчи ривоятлардан, мўминлар амири Алий разияллоҳу анҳунинг

²¹ Муслим (167).

²² “Ман қотала ҳусайн” (73-с.).

²³ “Ман ла ахдуруҳул факих” (4/271-272).

²⁴ “Бихорул анвор” (82/103).

²⁵ “Ман қотала ҳусайн” (73-с.).

куйдаги сўзларидир: “Бир ўлкага султон бўлсанг, ўликлар учун дод-вой солиб йиғлашдан ҳазир бўл!”²⁶

Яна унинг сўзларидан: “Жоҳилият ишларидан уч нарса борки, то киёмат одамлар уларни қилишда давом этадилар: юлдузлардан ёмғир сўраш, насабларга таъна қилиш ва ўликлар учун дод-вой солиб йиғлаш”²⁷.

Имом Боқирнинг сўзларида келган далиллардан: “Сабрсизликнинг энг ашаддий кўриниши — ўзига ўлим тилаб бақир-чақир қилиш, оҳ-вой қилиш, юзга ва кўкракка уриб, сочини юлишдир. Ким дод-вой солиб йиғласа, сабр қилмаган ва сабр қилишдан бошқа йўлни тутган кишидир”²⁸.

Бошларига ханжар ва қилич билан уриб, қон оқизишни инкор қилиб шайх Ҳасан Муғнийя шундай дейди: “Бошларга ханжар ва қилич билан уриб, қон оқизишнинг Исломда бирон насибаси йўқ ва бу ҳақда бирорта очиқ далил келмаган. Лекин у, Карбалло фожеасини эслатиб бегуноҳ қонларни оқизиш билан мўминларни жумбишга келтирадиган бир туйғудир”²⁹.

Бу ишлар мункар ва хунук бидъатлардан эканида ҳеч шак-шубҳа йўқдир³⁰.

Ҳусайн разияллоҳу анҳунинг ўлдирилиши катта мусибат, албатта. Лекин Ислом дини бизга мусибатлардаги одобларини ўргатди.

²⁶ Нурий “Мустадрок ал-васаил” (1/44).

²⁷ “Биҳорул анвор” (82/101).

²⁸ Кулайний “ал-Кофий” (3/22-223).

²⁹ “Одобул манабир” (182 с.).

³⁰ “Ман қотала ҳусайн” (83-с.).

Мусибатлардаги ислом одоблари:

1. Мусибатга сабр қилиш:

Мўмин киши бошига тушган мусибатга сабр қилади, бу мусибат келгандаги энг катта одоблардан биридир. Ичдан ёмон кўриб, дарғазаб бўлишдан қалбни, шикоят қилишдан тилни ва ёноқларга уриб, ёқа йиртиб, соч юлиб, жоҳилият даъволарига чорлашдан аъзоларини тийиш мана шу сабр жумласидандир. Сабр қилиш мусибат хабарини биринчи марта эшитган маҳал бўлиши лозимки, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: “Албатта сабр, илк зарба маҳали кўрсатилган сабрдир”³¹.

2. Бошга тушган мусибат сабабли савоб умид қилиш:

Мусибатга сабр қилишда Оллоҳ таолодан ажру мукофот кутиш лозим. Оллоҳ ваъда қилган ажр ва савобларни истаб ва Оллоҳ сабрга буюрган деб сабр қилинади. Оллоҳ азза ва жалла шундай деди: “**Ва ўзингга етган балоларга сабр қил! Албатта, мана шу ишларнинг мақсадга мувофиғидир**” (Лукмон, 17).

Ўзига энг қадрли нарсани ёки кишини йўқотганида Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қуйидаги сўзларини хотирлайди: “Оллоҳ таоло айтади: Мўмин бандамнинг дунё аҳлидан (жонидан ортиқ кўрган фарзанди ёки отаси ёки бошқа) энг қадрли яқинининг жонини олсам, у савоб умидида сабр қилса, унинг ҳузуримдаги мукофоти фақат жаннатдир”³².

Оллоҳ таоло бошига тушган мусибатларга сабр қилганларга мана шундай улкан ажрлар ваъда қилган, лекин битта шарт билан, у ҳам бўлса, Оллоҳ таолонинг

³¹ Бухорий (1283).

³² Бухорий (4624).

розилиги учун сабр қилса, бу ажрларга эришади. Оллоҳ таоло айтадики: **“Улар Раббиларининг Юзини кўзлаб (мусибатларга) сабр-тоқат қиладиган зотлардир”** (Рум, 22).

Шундай экан, Оллоҳ таоло учунгина сабр қилиш керак, ноиложликдан эмас. Ҳатто Оллоҳнинг ҳукмига рози бўлиб, бўйсуниб сабр қилиш даркор³³.

3. Истиржо ва мусибат дуосини айтиш:

Мусибат келганда мўмин киши: “Иннаа лиллаҳи ва иннаа илайҳи рожиъун. Аллоҳумаъжурний фи мусибати, ва ахлифлий хойрон минҳо”, дейди. Маъноси: “Албатта, биз Оллоҳнинг (бандаларимиз) ва албатта биз У Зотга қайтувчилармиз. Эй Оллоҳ, мана шу мусибатимда менга ажру мукофот бер ва мен учун ундан яхшироқ бўлган нарсани эваз қил.

Оллоҳ азза ва жалла деди: **“Бирор мусибат келганда: «Албатта биз Оллоҳнинг (бандаларимиз) ва албатта биз У Зотга қайтувчилармиз», дейдиган собирларга хушхабар беринг. Ана ўшаларга Раббилари томонидан саловот (мағфират) ва раҳмат бордур. Ана ўшалар ҳақ йўлни топгувчилардир”** (Бақара, 155-157).

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Қайси бир мусулмонга мусибат келганда Оллоҳ буюрган нарсани айтса: “Албатта, биз Оллоҳнинг (бандаларимиз) ва албатта биз У Зотга қайтувчилармиз. Эй Оллоҳ, мана шу мусибатимда менга ажру мукофот бер ва мен учун ундан яхшироқ бўлган нарсани эваз қил, деса, муҳаққақ Оллоҳ унга ундан яхшироқ бўлган нарсани эваз қилади”³⁴. Умму

³³ Абдулазиз Фатҳий “Мавсуътул-одобил-исламия” (2/786).

³⁴ Муслим (918).

Салама айтади: (Эрим) Абу Салама ўлганда, ким ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ёнига биринчи ҳижрат қилган Абу Саламадан кўра яхшироқ бўларди? — дедим. Сўнгра шу дуони айтдим. Шунда Оллоҳ менга Расулуллоҳни эваз қилди³⁵.

Шунингдек, “Аллоҳу робби, лаа шарийка лаҳ”, дейди. Маъноси: “Оллоҳ Раббим, Унинг шериги йўқдир”. Ана шунда Оллоҳнинг изни билан ундан мусибат ва балолар қушойиш бўлади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Кимга бир ўй, ғам, касаллик ёки қийинчилик етса ва у: Оллоҳ Раббим, Унинг шериги йўқдир, деса, Оллоҳ унинг мусибатини кўтаради”³⁶.

Яна қайғу, ғамгинликда ўқиладиган дуони айтади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Қайғуга тушган кишининг дуолари: Аллоҳумма роҳматика аржу, фалаа такилний ила нафсий торфата айн, ва аслиҳ лий шаъний куллаҳу, лаа илаҳа иллаа анта”, маъноси: “Эй Аллоҳим, раҳматингдан умидворман. Мени бирон лаҳза ҳам ўзимга топшириб қўйма. Менинг бутун шаънимни-ишларимни ўнгла. Сендан ўзга ҳеч қандай илоҳ йўқ”³⁷.

Яна Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтган куйидаги дуони айтади. Агар бир иш Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламни ташвишга солса, “Я ҳайю, я қойюму, бироҳматика астағису”, дер эдилар. Маъноси: “Эй Ҳай-Барҳаёт, эй Қойюм Зот, Сенинг раҳматинг билан ёрдам-мадад сўрайман”³⁸.

³⁵ Муслим (918).

³⁶ Саҳих ал-жомиъ (6040).

³⁷ Абу Довуд (5090), Саҳих ал-домий (3388).

³⁸ Термизий (3524).

4. Оллоҳни ғазаблантирадиган ҳамма нарсдан узок бўлиш:

Оллоҳни ғазаблантирадиган нарсалар сўзда ёмонликни жаҳрий айтиш жинсидан ҳисобланади. Юзга уриш, ёқа йиртиш, сочни қириб олдириш, дод-вой солиб йиғлаш, одамларга шикоят қилиш, ўлимини ва ҳалокатини сўраш каби ишларнинг бари Оллоҳ таолони ғазаблантирадиган нарсалар бўлиб, мусибатларга сабр қилишга ва Оллоҳнинг қадарига рози бўлишга зид ишлардир³⁹.

5. Набий соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг вафотини эслаб, ўзидаги мусибатни енгиллатмоқ:

У зот соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг вафот этишлари ва осмондан ваҳий келишининг узилиб қолиши ҳам умматга, ҳам ҳар бир мусулмонга келган энг катта мусибатдир. Мусибатланган киши Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг вафот этишлари сабабли дучор бўлган энг катта мусибатни эсласа, бошига тушган мусибат енгиллашади. Зеро катта мусибат фақат ундан ҳам каттароқ мусибатни кўриш билангина енгиллашади. Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Сизлардан бирортангизга мусибат етса, мен сабабли кўрган мусибатини эласин, чунки у мусибатларнинг энг каттасидир”⁴⁰.

6. Мусибатдаги неъматни кўрмоқ:

Мусибат келганда мусулмоннинг одобидан бири ундаги Оллоҳ таолонинг неъматини кўра олишидир. Ҳусайн разияллоҳу анҳунинг қатл қилиниши мудҳиш, ўта манфур иш бўлган бўлса ҳам, унинг (Ҳусайннинг) ўзига нисбатан

³⁹ “Мавсуътул-одобил-исламия” (2/788).

⁴⁰ Байҳақий “Шуабул-иймон” (10152), Саҳиҳул-жомий (347).

бу нарса яхшилик ва сийловдир. Ибн Таймия раҳимахуллох айтади: Хусайн ибн Алий разияллоху анхумо Ошуро кунда золим, тажовузкор тоифа тарафидан ўлдирилганда Оллох таоло Аҳли Байтдан шаҳодат билан икром қилганлари каби Хусайнга ҳам шаҳодатни насиб қилди. Оллох Аҳли Байтдан Ҳамза, Жаъфар, унинг (Хусайннинг) отаси Алий ва бошқаларга шаҳодат неъматини берган эди. Хусайннинг шаҳид бўлиши сабабли Оллох унинг мартабасини кўтарди ва даражасини юксалтирди. У ва акаси Ҳасан жаннат аҳли йигитларининг саййидлари ва ҳеч ким етолмайдиган олий манзиллардадирлар. Бу манзилларга фақат ўшандай балоларга дучор бўлиб шаҳид бўлганларгина эришиши мумкин. Пайғамбар соллаллоху алайҳи ва салламдан “Одамларнинг қайсилари энг қаттиқ балоларга гирифтор бўладилар?” — деб сўрашди. Шунда дедилар: “Пайғамбарлар, сўнгра солих инсонлар, сўнгра уларга яқин бўлганлар, сўнгра уларга яқин бўлганлар. Киши динига яраша балога гирифтор бўлади. Агар динида мустаҳкам бўлса, (бериладиган) бало-мусибат зиёда қилинади. Агар динида бўш бўлса, (бериладиган) бало-мусибат енгиллатилади. Мўмин кишига бало-мусибатлар келаверади, ҳатто у ер юзида хатолардан холи бўлган ҳолда юради(ган даражада гуноҳлардан покланади)”⁴¹.

Ҳасан ва Хусайнларга Оллох таоло тарафидан олий мартабалар берилди. Ҳолбуки, ўзларидан олдин ўтган покиза аждодига (ота ва боболарига) етган мусибат уларга етмаганди. Чунки бу иккиси Ислом азизлигида дунёга келди ва иззат ва икромда тарбия кўрдилар, улғайдилар. Мусулмонлар уларни улуғлаб, иззат-икром қилдилар. (Боболари) Пайғамбар соллаллоху алайҳи ва саллам вафот этганларида улар ҳали тамйиз ёши (7 ёш)га ҳам етмаганди. Оллохнинг уларга берган неъматини уларни Аҳли Байтдан

⁴¹ Термизий (2398), ҳасан саҳих.

бўлган улардан кўра афзал кишиларни балолантиргани каби мусибатлантирганидир. Мана Алий ибн Абу Толиб у иккисидан (яъни, ўғиллари Ҳасан ва Ҳусайндан) афзал эди, у ҳам шаҳид қилинди⁴².

7. Қазои-қадарни эсламоқ:

Мусулмон киши қачон бу мусибатлар азалдан ёзилган, тақдир қилинган эканига қатъий ишонса, қачон Оллоҳ тақдир қилган барча нарса албатта содир бўлишини ва Оллоҳ таоло бу мусибатларни тақдирига битганлигини ақлига келтирса, бу мусибатлар унга енгиллашади.

Оллоҳ таоло деди: **“На ерга ва на ўзларингизга бирон мусибат етмас, магар (етса) Биз уни пайдо қилишимиздан илгари Китобда (Лавхул-Маҳфузда битилган) бўлур. Албатта, бу Оллоҳга осондир. Токи сизлар қўлларингиздан кетган нарсага қайғурмагайсизлар ва (Оллоҳ) ато этган нарса билан шодланиб (ҳаволаниб) кетмагайсизлар. Оллоҳ барча кибр-ҳаволи, мактанчоқ кимсаларни суймас”** (Ҳадид, 22-23).

8. Шиъаларнинг Ошуро кунида қиладиган ишлари ҳақида Ибн Таймия ва Ибн Касирнинг фикрлари:

Ибн Таймия айтади: Ҳусайн разияллоху анҳунинг қатл қилиниши сабаб шайтон инсонларга иккита бидъатни ўргатди. Бири, Ошуро куни юзга шапатилаш, оҳ-вой солиб фарёд қилиш, сув ичмаслик, марсиялар ўқиш каби ишларни қилиб, маҳзун бўлиш ва дод-вой солиб йиғлаш бидъатидир. Камига бу тоифа салафи солиҳни сўкиб, уларга лаънатлар айтишгача, беғуноҳ кишиларни гуноҳкор қилиб, ҳатто илк

⁴² Фатаво (25/162).

мусулмон бўлган саҳобаларни сўкишгача бордилар. Улар айтаётган қиссалар ва хабарларнинг аксарияти ёлғондир. Уларнинг бундан кўзлаган мақсадлари умматни парчалаш ва фитна эшигини очишдир.

Бу каби мотам тутишлар мусулмонларнинг иттифоқига биноан вожиб ҳам, мустахаб ҳам эмас, балки ўтмишдаги мусибат учун дод-вой солиб йиғлаш, бетоқатлик қилиш Оллоҳ ва Расули ҳаром қилган ишларнинг энг каттасидир⁴³.

Оллоҳ ва Расули соллаллоҳу алайҳи ва саллам буюрган нарса, мусибат янги бўлса, сабр қилиш, савоб умид қилиш ва истиржо айтишдир. Оллоҳ таоло мусибат янги бўлса сабр ва савоб умид қилишга буюрган экан, энди узун замон ўтгандан кейин қандай бўлиши мумкин?!

Шайтоннинг гумроҳ ва залолат аҳлига зийнатли қилиб кўрсатган нарсаларидан бири, Ошуро кунини мотам куни қилиб олишлари ва унда надомат қилиб, оҳ-вой солиб йиғлашларидир. Улар ўша кунда ғам-ғуссали қасидаларни куйлайдилар, ростидан кўра ёлғони кўп бўлган турли фасод хабарларни ривоят қиладилар. Бу хабарларнинг ичида рости бўлса, у ҳам фақат қайғу ва мутаассибликни янгилаш учун, адоват ва низони пайдо қилиш учун ва Ислом аҳли ўртасига фитна уруғларни сочиш учунгина хизмат қилади. Ва улар бундай хабарларни ўтмишда ўтган кишиларни — илк мусулмон бўлган саҳобаларни сўкиш ва ҳақоратлаш учун ва ер юзида фитна ва ёлғоннинг урчиши учун восита қиладилар⁴⁴.

Ибн Касир айтади: Ҳар бир мусулмон киши Ҳусайн разияллоҳу анҳунинг қатл қилиниш вақасидан хафа бўлиши керак. Чунки у мусулмонларнинг саййидларидан ва саҳобаларнинг олимларидан ҳамда Расулуллоҳ соллаллоҳу

⁴³ Минҳожус-сунна (4/554).

⁴⁴ Фатаво (25/165-166).

алайҳи ва саллам қизларининг ўғли эди. Ва бу қизлари (Фотима) қизларининг ичида энг фазилатлисидир. Ҳусайн разияллоху анху обид, довюррак, серсаховат киши эди. Шундай бўлса-да шибалар қайғуга тушиб, бетоқатликларини изҳор қилишлари билан яхши иш қилмадилар, буларнинг аксарияти риё бўлса керак, чунки унинг отаси (Алий разияллоху анху) Ҳусайндан афзал эди, лекин улар унинг ўлдирилиш кунини Ҳусайннинг ўлдирилиш кунини мотам қилиб олганларидек мотам куни қилиб олмадиларку! Отаси Алий 40 ҳижрийда Рамазон ойининг ўн еттинчиси жума куни бомдод намозга чиқаркан қатл қилинганди.

Шунингдек, аҳли суннат ва жамоат назарида Алийдан афзал ҳисобланган Усмон разияллоху анху ҳам 36 ҳижрийда Зул-ҳижжа ойининг ташриқ кунларида уйда қуршовга олиниб, қатл қилинди. У шоҳ томирлари кесилиб, бўғизланиб шаҳид қилинди. Лекин шунга қарамай, унинг ўлдирилиши мотам куни қилиб олинмади!

Шунингдек, Умар ибн Хаттоб разияллоху анху. У Усмон ва Алий разияллоху анхумодан афзалдир. Меҳробда бомдод намозида Куръон ўкиб турган холида шаҳид қилинди. Лекин одамлар унинг ўлдирилишини мотам куни қилиб олмадилар!

Шунингдек, Абу Бакр Сиддик Умардан афзал эди, лекин одамлар унинг вафот этган кунни мотам куни қилиб олмадилар!

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам дунё-ю Охиратда одам фарзандининг саййидидирлар. Ундан олдинги пайғамбарлар вафот этгандай, у зот ҳам вафот этдилар, лекин бирон киши у зотнинг ўлган кунларини анави Рофизадан бўлган жохиллар Ҳусайннинг қатл қилинган кунини мотам куни қилиб олганларидек мотам қилиб олмади!

Хусайннинг ўлдирилиши муносабати билан қуёш тутилди ва осмон қип-қизил бўлиб кетди ва шунга ўхшаш гапларни на унинг ўлим куни ва на ундан олдин содир бўлганини бирон кимса айтмаган. Булар шибаларнинг даъволаридир. Бу мусибатлар ва шунга ўхшаш нарсалар ҳақида айтилган нарсаларнинг энг яхшиси, Хусайн ибн Алийнинг, бобоси соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилган ушбу ҳадисидир⁴⁵: “Қайси бир мусулмонга бирор мусибат етган бўлса-ю, ўша мусибат эсига тушганда, гарчи узун замон ўтган бўлса ҳам, эслаганида истиржо айтар экан, муҳаққақ Оллоҳ унга мусибат етган кундаги янглиғ ажр-савоб беради”⁴⁶.

Бу ҳадиснинг изоҳида Ибн Таймия шундай дейди: Бу ҳадисни отаси шаҳид қилинган пайтда ёнида бўлган қизи Фотима, отаси Хусайндан ривоят қилгандир. Маълум бўлишича, Фотима отаси Хусайннинг қатл қилинган кунини доимо эслар экан. Исломнинг гўзалликларидан бири, бу суннатнинг Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламдан унга етиб келганидир. Шу сабабли у ҳар сафар бу мусибатни эслаганида (иннаа лиллаҳи ва иннаа илайҳи рожиъун дея) истиржо айтарди. Киши ўша мудҳиш кунни эслаганда истиржо айтиши билан мусулмонларнинг бошига келган ўша мусибат кундаги ажр-савобни олади. Лекин орадан узун замон ўтишига қарамай, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам мусибат замонида ман қилган ёноқларга шапитилаш, ёқа йиртиб, жоҳилият даъволарига чорлаш каби ишларни қилишнинг укубати ўта қаттиқдир⁴⁷.

⁴⁵ Ал-бидоя ван-нихоя (11/579).

⁴⁶ Сунан Ибн Можа (1600), заиф ҳадис.

⁴⁷ Фатаво (4/312).

9. Ошуро кунини байрам қилиб олганлар:

Ошуро кунини Носибийлар байрам қилиб олдилар. Улар бидъатчи тоифалардан бири бўлиб, саҳобаи киромлар ҳақида бузук эътикодга соҳибдирлар. Шайтон уларга мўминлар амири Алий разияллоҳу анҳуни ёмон кўришликни зийнатли қилиб кўрсатди ва улар уни ёмон кўриш, унга буғзу адоват қилиш ва унга умуман алоқаси бўлмаган нарсаларни у кишига тўнқашни дин қилиб олдилар. Шунингдек, уларнинг буғзу адоватлари Алий қолиб, Аҳли Байтдан унинг ўғли Ҳусайн ибн Алий каби бошқаларга ҳам ўтди.

Насб дегани, Алий разияллоҳу анҳуга буғзу адоват қилмоқ, уни ҳақоратламоқ ва ундан узоқлашмоқ демакдир. Кимда бу сифатлар бўлса, уни носибий деб номланган. Насб ҳам рафз кабидир. Рафз — саҳобалар разияллоҳу анҳумни ёмон кўриш, уларга адоват қилиш, уларга тил узатиш демакдир. Ҳар иккала тоифа ҳам саҳобалар разияллоҳу анҳумни яхши кўришнинг вожиблиги, уларнинг Исломда пешқадам эканликларини ва моллари-ю жонлари билан Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг ёнларида жиҳод қилганликларини билишдаги Оллоҳнинг манҳажидан узоқ ва адашгандир⁴⁸.

Шибалар Ошуро кунини мотам ва қайғу куни қилиб олган бўлсалар, бошқа бир тоифа эса уни байрам, хурсандчилик ва шодлик маросими қилиб олдилар. Ё Ҳусайн ва Аҳли Байтга қарши мутаасиб носибийлар, ёки бузукликни бузуклик, ёлғонни ёлғон, ёмонликни ёмонлик, бидъатни бидъат билан қарши олган жоҳил кимсалар бу кунни байрам қилиб олдилар.

⁴⁸ “Ақидату аҳлис-суннати вал-жамаати фис-соҳабатил-киром” (3/1193-1194).

Улар Ошуро кунда сурма кўядилар, соч-соқолларини бўйайдилар, камбағал бечораларга инфоқ-эхсон қиладилар, одатдан ташқари тансиқ таомлар пиширадилар ва шунга ўхшаш байрам ва шодиёна кунлари қилинадиган хурсандчилик ва шодликларини қиладилар. Булар анавиларга (рофизаларга) муқобил равишда Ошуро кунини байрам ва шодиёна кун қилиб олдилар. Бу иккинчи тур бидъатдир.

Уларнинг ўз амалларини оқлайдиган бу ҳақдаги ёлғон ва тўқима ҳадислари бор, улар куйидагилар:

— Кимки Ошуро кунда аҳли оиласига кенгчилик туғдирса, Оллоҳ у кишига йил бўйи кенгчилик қилади⁴⁹.

— Ошуро кун ва кечаси учун махсус намоз қилиб олдилар. Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Ким Ошуро кун пешин билан аср орасида 40 ракаат намоз ўқиса ва ҳар бир ракаатида Фотиҳатул-китобни бир марта, Оятал-курсини 10 марта, кул хуваллоҳу аҳадни 11 марта, муаввизатайнни 5 марта ўқиса ва саломдан кейин 70 марта истиғфор айтса, Оллоҳ унга Фирдавс жаннатида оқ гумбаз ато қилади”⁵⁰.

Бу кун ҳақида бундан бошқа Ислом динида асли бўлмаган, ўйлаб топилган бидъатлар талайгина⁵¹.

Ибн Таймиядан Ошуро кунда одамлар қилаётган ишлар: сурма кўйиш, чўмилиш, хина кўйиш, (бу кун билан табриклаш мақсадида) қўл бериб кўришиш, дон-дунлар пишириш ва хурсандчиликларини кўча-кўйларда кўрсатиш ҳақида сўраб, булар ҳақида Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан саҳиҳ ҳадис ворид бўлганми ёки йўқми? Агар саҳиҳ ҳадис келмаган бўлса, бу ишларни қилиш бидъат

⁴⁹ Ибнул Жавзий “ал-Мавзуот” (2/203).

⁵⁰ Ибнул Жавзий “ал-Мавзуот” (2/122-123).

⁵¹ Ибнул Ҳаж “Ал-мадҳол” (1/290-291), “ал-Аъйад” (274-с.).

бўладими, ёки йўкми? — дедилар. У киши шундай жавоб қилдилар: Оламлар Рабби бўлган Оллоҳга ҳамд бўлсинки, бу борада на Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ва на саҳобалардан саҳиҳ ҳадис келмаган ва на мусулмонларнинг имомлари ва на тўрт имом ва на бошқалар бу ишларни мустаҳаб санамаганлар. Ҳамда мўътабар китобларнинг биронтасида бу ҳақида на Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан ва на саҳобалардан ва на тобеинлардан на саҳиҳ ва на заиф бир ривоят келмаган. На “Саҳиҳ”ларда, на “Сунан”ларда ва на “Муснад”ларда саҳиҳ ёки заиф бирор ривоят ворид бўлмаган. Бу ҳақдаги ҳадислардан бирортаси саодат асрида бўлмаган.

Ошуро куни ҳақидаги бу бидъатлар Куфадаги икки тоифа сабабли юзага чиқди. Куфада икки тоифа бор эди, бири рофиза тоифаси бўлиб, улар Аҳли Байтга дўстликларини кўрсатишди, бироқ ичларида ё худосиз зиндик, ё жоҳил ва нафси ҳавосига эргашган кишилар эди. Иккинчи тоифа эса носибалар бўлиб, улар фитна сабабли содир бўлган урушни баҳона қилиб Алий разияллоҳу анҳу ва ҳамроҳларига буғзу адоват қилган кишилар эди⁵².

Носиба ва рофиза ўртасидаги қасдма-қасдига кетиш туфайли Ошуро кунида байрам қилишлик ўртага чиқди. Рофизалар Ошуро кунини мотам қилсалар, носибалар кенгчилик куни қиламиз дея уни байрам қилиб олдилар. Бироқ иккаласи ҳам ботилдир. Буларда ҳам бидъат ва залолат етарлича, анавиларда ҳам бидъат ва залолат етарлича⁵³.

Ким Ошуро кунини мотам, ғам-андух, дод-вой солиб йиғлаш куни қилган бўлса, ёки уни байрам, хурсандчилик ва шодлик куни қилган бўлса, динда бидъат қилган ва

⁵² Фатаво (25/161).

⁵³ “Иқгизоус-сиротил-мустақим” (2/622-623).

пайғамбарлар саййидининг суннатиға мухолиф йўл тутгандир.

10. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг Ошуро кундаги тутган йўллари:

Ошуро куни Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам рўза тутишга буюрган фазилатли кунлар жумласидандир. Абу Қатода разияллоҳу анҳу ривоят қилган саҳиҳ ҳадисда, Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Рамазондан Рамазонгача ҳар ойдан уч кун рўза тутиш, йил бўйи рўза тутиш демақдир. Арафа куни рўзаси ўтган ва келажак йилги гуноҳларга каффорат бўлади, деб умид қиламан. Ошуро куни рўзаси эса ўтган йилги гуноҳларга каффорат бўлади, деб умид қиламан”⁵⁴.

Ибн Аббос разияллоҳу анҳумо ривоят қилиб деди: “Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг рўза тутиш бошқа пайтлардан афзал қилинган кунларнинг ҳеч бирини Ошуро кундагидек ва мана шу ой, яъни Рамазон ойидагидек астойдил излаганларини кўрмадим”⁵⁵.

Демак, Ошуро кунда рўза тутиш суннатдир. Чунки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам бу кун рўза тутдилар ва юқорида зикр қилингани каби бу кунда рўза тутишнинг фазилатини хабар бердилар. Бундан ташқари бу кунда рўза тутишга буюрдилар. Бу ҳақда бир қанча саҳиҳ ҳадис ворид бўлган:

— Ибн Умар разияллоҳу анҳумодан ривоят қилинди: “Жоҳилият аҳли Ошуро куни рўза тутар, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳам, мусулмонлар ҳам Рамазон рўзаси фарз бўлишидан олдин ушбу кунда рўза

⁵⁴ Муслим (1162).

⁵⁵ Бухорий (2006) ва Муслим (1132).

тутардилар. Рамазон рўзаси фарз бўлганидан сўнг у зот соллаллоху алайҳи ва саллам шундай дедилар: Ошуро Оллохнинг кунларидан бир кундир, шундай эан, ким хоҳласа тутади, хоҳламаганлар тутмайди”⁵⁶.

— Ибн Аббос разияллоху анхумодан ривоят қилинади: “Набий соллаллоху алайҳи ва саллам Мадинага борганларида яҳудийлар Ошуро куни рўза тутаетганларини кўриб, “Бу нима?”, деб сўрадилар. Шунда: “Бу хайрли кун бўлиб, унда Оллох таоло Бани Исроилни душманларидан кутқарган. Шу сабаб Мусо ушбу кунда рўза тутган”, деб жавоб беришди. Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам: “Мен Мусога (эргашишга) сизлардан кўра ҳақлироқман”, дедилар ва бу кунда рўза тутиб, бошқаларни ҳам рўза тутишга буюрдилар”.

Яна Ибн Аббос разияллоху анхумо ривоят қилиб деди: “Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам ўнинчи — Ошуро куни рўза тутишга буюрдилар”⁵⁷.

— Ибн Аббос разияллоху анхумодан ривоят қилинади: “Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам Ошуро куни рўза тутдилар ва бошқаларни ҳам рўза тутишга буюрдилар. Шунда саҳобалар: “Эй Расулуллох, бу кунни яҳудий ва насронийлар улуғлашади”, дейишди. Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам: “Келаси йил, иншаоллох, тўққизинчи куни ҳам рўза тутамиз”, дедилар. Бироқ келаси йил келмасдан аввал Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам вафот этдилар”. Бошқа бир ривоятда: “Агар келаси йил ҳаёт бўлсам, тўққизинчи кунни ҳам албатта тутаман”⁵⁸.

Яна Ибн Аббос разияллоху анхумодан ривоят қилинади: Расулуллох соллаллоху алайҳи ва саллам дедилар:

⁵⁶ Муслим (1126).

⁵⁷ Муслим (1134).

⁵⁸ Муслим (1134).

“Ошуро куни рўза тутинглар. Аммо яхудларга хилоф ўларок, у кунга кўшиб ундан бир кун аввал ёки бир кун кейин ҳам рўза тутинглар”⁵⁹.

Шунга кўра уламолар Ошуро куни рўзасини учта кўринишини айтадилар:

1) Муҳаррамнинг 9-, 10- ва 11- кунлари рўза тугилади. “У кунга кўшиб ундан бир кун аввал ёки бир кун кейин ҳам рўза тутинглар” ҳадисига биноан.

2) Муҳаррамнинг 9- ва 10- кунлари рўза тугилади. “Келаси йил, иншаоллоҳ, тўққизинчи куни ҳам рўза тутамиз” ҳадисига биноан.

3) Фақат 10- кун, яъни Ошуро кунигина рўза тугилади. У кунда рўза тутиш таъкидланган эканига далолат қилган ҳадисларга биноан⁶⁰.

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг Ошуро кунда тутган йўллари, суннатлари мана шундай эди. Хулоса шуки, аҳли суннат ва жамоат ўрта йўлни ушлаган умматдир. Улар чуқур ҳам кетмайдилар, масалага бепарволик, беписандлик билан ҳам қарамайдилар, балки Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг йўлларини маҳкам ушлайдилар ва Оллоҳ таолодан савоб умидида бу кунда рўза тутиш каби Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам буюрган ишларнигина қиладилар.

⁵⁹ Байхакий “ас-Суннан ал-кубро” (4/287).

⁶⁰ Зодул маод (2/76), Фатҳул борий (4/246).

